

¹Сарыбаева Б.Ж.^а, ¹Кайдарова К.М.

¹Ө.Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университеті, Павлодар қ., Қазақстан

ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН БАҒАЛАУ

Сарыбаева Баян Жұмашқызы, Кайдарова Карина Мейрамбековна

Аңдатпа. Мақалада TIMSS, PIRLS және PISA халықаралық зерттеулері бойынша оқу дағдыларын және жетістіктерін бағалаудың тұжырымдамалық негіздерін сипаттауға және функционалдық сауаттылыққа мониторинг жүргізу аясын жайлы сөз қозғалады. Сол бойынша білім бағдарламасына сәйкес материалдарын әзірлеу қызметі туралы айтылады. Негізгі мектеп оқушыларының оқу сауаттылығын және жетістіктерін бағалауға арналған заманауи бағалау құралдарының және түрлерінің рөлі мен орны туралы түсінік беріледі, заманауи оқу дағдыларын бағалау, талдау және қалыптастыру үшін әзірлеген құралдар жиынтығының ерекшелігі сипатталады. Оқу сауаттылығын бағалауға арналған тапсырмалар жиынтығының мысалдары келтірілген, әр сынып бойынша, соның ішіндегі 5 және 7, 8 сынып оқушыларының оқу жетістіктерін бағалау үшін тапсырмалардың ерекшеліктері сипатталған.

Бұл мақаланың мақсаты білім беруді дамыту стратегиясы институтының білім сапасын бағалау орталығында әзірленген негізгі мектептегі білім алушылардың оқу сауаттылығын бағалаудың тұжырымдамалық тәсілдерін және тиісті құралдар: құрылған тапсырмалар, осы тапсырмаларды бағалау жүйелері мен түрлері, алынған нәтижелерді өңдеп қарастыру және түсіндіру болып табылады. Функционалдық сауаттылық мониторингі шеңберінде функционалдық сауаттылықтың құрамдас бөлігі ретінде оқу сауаттылығын қалыптастыру және бағалау мәселесін зерделеу, педагогика ғылымдарының басқа салаларының мамандарымен анықталған мәселелерді кеңінен талқылау қажеттілігі атап өтіледі.

Түйін сөздер бағалау, оқу сауаттылық, PISA, PIRLS, TIMSS, білім беру процесі, функционалдық сауаттылық.

ОЦЕНКА ЧИТАТЕЛЬСКОЙ ГРАМОТНОСТИ

Сарыбаева Баян Жұмашқызы, Кайдарова Карина Мейрамбековна

Аннотация. В статье рассказывается об опыте разработки измерительных материалов в рамках мониторинга функциональной грамотности и описания концептуальных основ оценки навыков чтения по PIRLS и PISA в контексте международных исследований. Дается представление о роли и месте современных оценочных средств для измерения учебных навыков учащихся основной школы, описывается специфика комплекта средств, разработанных учащимися для оценки и формирования современных учебных навыков, приводятся примеры заданий для оценки читательской грамотности, описаны особенности заданий, разработанных авторами для оценки учебных навыков учащихся 5 и 7, 8 классов.

Целью данной статьи является разработка концептуальных подходов к оценке грамотности чтения обучающихся основной школы, разработанных в центре оценки качества образования Института стратегии развития образования РАО, и соответствующих средств: заданий, систем оценки этих заданий, обработки и интерпретации полученных результатов. В рамках мониторинга функциональной грамотности отмечена необходимость изучения вопроса формирования и оценки грамотности чтения как составной части функциональной

грамотности, широкого обсуждения вопросов, выявленных специалистами других отраслей педагогических наук.

Ключевые слова оценка, чтение, грамотность, PISA, PIRLS, TIMSS, образовательный процесс, функциональная грамотность

ASSESSMENT OF READING LITERACY

Sarybaeva Bayan ZHumashkyzy, Kajdarova Karina Mejrambekovna

Abstract. The article describes the experience of developing measuring materials in the framework of functional literacy monitoring and describes the conceptual foundations for assessing reading skills in PIRLS and PISA in the context of international studies. It gives an idea of the role and place of modern assessment tools for measuring the educational skills of primary school students, describes the specifics of a set of tools developed by students to assess and form modern educational skills, provides examples of tasks for assessing reading literacy, describes the features of tasks developed by the authors to assess the educational skills of students in grades 5 and 7, 8.

The purpose of this article is to develop conceptual approaches to assessing the reading literacy of primary school students, developed at the Center for Educational Quality Assessment of the Institute of Educational Development Strategy of RAO, and appropriate tools: tasks, systems for evaluating these tasks, processing and interpreting the results obtained. As part of the monitoring of functional literacy, the need to study the issue of the formation and evaluation of reading literacy as an integral part of functional literacy, a broad discussion of issues identified by specialists of other branches of pedagogical sciences was noted.

Keywords: assessment, reading, literacy, PISA, PIRLS, educational process, functional literacy

Кіріспе. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға бағытталған 2012 - 2016 жылдарға арналған Ұлттық әрекет жоспары Б.Жұмағұловтың басшылығымен құрылды. Қазіргі кезде елімізде білім алушыларымыздың оқу сауаттылығын арттыруға көптеген мүмкіндіктер бар. Білім берудің мазмұны өзгеріп, жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Әртүрлі жаңа идеяларды әрбір сабақтарда жан - жақты қолданып, оқытудың жаңаша жолдарын тауып, оны жүйелі түрде қолдану - заман талабы болып отыр. Жаңартылған мектептерде білім алушылардың бойындағы функционалдық сауаттылығы мен өмірге қажет құндылықтар жиынтығын дамытуға баса назар аударыла бастады. Сол үшін де әрбір ұстаз педагогикалық процестің бірізділігін, сондай - ақ оқу мен тәрбиенің біртұтастылығын сақтай отырып, оқушылардың оқу сауаттылықтарын барынша дамытуы тиіс. Осыған орай ұстаздардың алдында оқытудың құралдары мен әдіс - тәсілдері үнемі жаңартып, сонымен қатар жаңа технологияларды меңгеру, оны дұрыс және тиімді қолдану міндеті тұр. Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты - білім беру мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу болып табылады. Бұл бағалау критерийлері күтілетін нәтижеге және оқушының бойындағы түрлі дағдыларды қалыптастыруға бағытталған.

PISA бағалау жүйесі бойынша оқу сауаттылығына анықтама берейік: Оқу сауаттылығы дегеніміз - бұл жалпы адамның жазбаша мәтіндерді түсіну және оны пайдалану, білімін және мүмкіндіктерін кеңейту, әлеуметтік, қоғамдық өмірге қатысу үшін оқумен айналысу қабілеті. Оқу сауаттылығы туралы айтатын болсақ, біз оқуды қолданудың әр түрлі жағдайларда және әртүрлі мақсаттарда белсенді, мақсатты және сындарлы сипатын айтуға болады. Оқу сауаттылығын бағалау кезінде оқушының мәтінмен қарым-қатынасының әртүрлі жағдайларында көрінетін оқудың әлеуметтік және жеке аспектілері ескеріледі:

- Жеке мақсаттары үшін оқу (мысалы, жеке хаттар, көркем әдебиеттер, өмірбаяндар, ғылыми-танымал мәтіндер және т. б.);

- қоғамдық мақсат үшін оқу (мысалы, Ресми құжаттар, ақпарат әлеуметтік маңызы бар әр түрлі оқиғалар туралы);

- білім алу үшін оқу (мысалы, оқу әдебиеті мен мәтіндер, оқу мақсатында пайдаланылатын) [1].

Оқу сауаттылығы әр түрлі мәтіндерден керекті ақпарат табу, ғылыми - танымал, көркем, ресми секілді мәтіндерден жұмыс жасай білу, тапқан информацияны түсіну және бағалай білу қабілеттерін қамтиды. Осы арқылы мәтінді мұқият оқып, талдау жұмысын жүргізеді. Баланың қиялы ойланып оқыған кезде, оның өзінің ішкі суреттерімен белсенді әрекеттеседі. Бала мәтінмен көбірек жұмыс жасаған кезде, ауызша және жазбаша сөйлеуі қарқынды дамиды.

Оқу сауаттылығын бағалаудың негізгі тәсілдеріне келетін болсақ:

- мәтінді оқу, оны түсіну және тиісті ақпаратты табу;
- ақпаратты түрлендіру және түсіндіру;
- мәтіннің мазмұны мен формасын түсіну және бағалау болып табылады.

Білім беру бойынша ҚР Ұлттық бағалау жүйесіндегі орнын қарастырайық. Ол өз ішінде 3 үлкен түрге бөлінеді. Олар:

- Ішкі бағалау. Яғни мектептегі оқу бағдарламаларына байланысты мектеп ұстаздарымен жүзеге асырылатын белгілі бір уақыттағы және қорытынды бағалау болып табылады.

- Ұлттық сыртқы бағалау. Мұнда мектептегі оқу бағдарламасына сәйкес болып келетін білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау, яғни, олар: ОЖСБ (БОУД), ҰБТ (ЕНТ) және т.б.

Бұл екі бағалау жүйесі білім алушылардың оқу жетістіктерін мониторингтеу, білімнің тиімділігін бағалау, білім беру ұйымдарының қызметкерлерінің атқарған қызметтерінің қаншалықты сапалы екенін талдау болып табылады, яғни тек қана оқушы емес, мұғалімнің де білімі бағаланады.

- Халықаралық сыртқы бағалау.

1. PISA (Programme for International Student Assessment) оқушыларды бағалау бағдарламасы;

2. TIMSS (Third International Mathematics and Science Study) математика және жаратылыстану ғылымдары бойынша бағалау бағдарламасы;

3. PIRLS (Progress In International Reading Literacy Study) оқу машықтарын бағалау бағдарламасы; бойынша бағалау жүйесіне ҚР білім алушылардың қатысып, оқу деңгейін қарастыру.

Ал Халықаралық бағалауға келетін болсақ, бұл Халықаралық деңгейде білім алушылардың ұлттық жетістіктерін мониторингтеу, салыстыра бағалау және талдау. Яғни, бірнеше елдердің бір уақытта тапсырылған тестті салыстырып, талдау. Бұл ретте талдау жүргізгенде қай елде білім деңгейі жоғары және төмен екені көрінеді. Сол арқылы деңгейді көтеру үшін білім мекемелері қарқынды жұмыс жасай бастайды.

Негізгі бөлім. Оқушылардың сауаттылығын бағалау дегеніміз - оқу процесіндегі әрбір оқушының дайындық деңгейін анықтау, ұстаз, оқушы мен ата - ана арасындағы кері байланысты міндетті түрде қамтамасыз ету, жоспарланған білім нәтижелеріне жету үшін әр оқушының жеке даму бағытын және жеке жетістіктерін бақылау және соңғысы оқу бағдарламасының тиімділігін бақылау. Бағалауды 2 түрге бөліп қарастыруға болады:

I. Қалыптастырушы яғни ағымдағы бағалау. Бұл сабақта күнделікті жүзеге асып отыратын, білім мен дағдыны меңгеру деңгейін бағалау. Сонымен қатар, қорытынды бағалауға әсер етпейді, және бастапқы кездегі материалды меңгеру кезіндегі болатын қателіктер алдында оқушының қорқынышын жоюға мүмкіндік береді.

II. Қорытындылаушы бағалау. Белгілі бір кезең арасындағы оқушының білімін қорытындылайды.

Енді жоғарыда көрсетілген білім алушылардың бағалау жүйелеріне тоқталып, қарастырып өтейік: Ең алдымен, бұл Іштей бағалау. Мұнда тапсырмалар қалай бағаланады, соған тоқталып өтсек. Тапсырмалар қалай бағаланды:

Білім алушылардың жеке орындалатын тапсырмалары үшін 0-ден белгілі баллға дейін бағаланады. Жауапты таңдау кезінде толық, сондай-ақ қысқа жауапты тапсырмалары бар әр сұраққа тиісті ұпай саны беріледі. 0-балмен, егер тапсырманы дұрыс орындамаса және 1 балмен, егер толық және дұрыс орындалса ғана бағаланады. Сонымен қатар, маңызды нәрсе, ол оқушылардың жинаған ұпайлар саны берілген тапсырмаларды бағалау үшін, алдын ала дайындалған критерийлерге байланысты жауаптың толықтығы және сәйкестілігі ескеріліп, бағалануы қажет. Тапсырмаларды тексеру кезінде "дұрыс жауап" критерийлерінің орнына "жауап толығымен қабылданды", одан кейін "жартылай жауап" орнына "жауап жартылай қабылданады", және "қате жауап" критерийінің орнына "жауап қабылданбайды" деген дұрыс критерийлерді қолданылғанына баса назар аударылуы керек. Себебі: біріншіден, оқушының берілген тапсырманың материалын түсінуі және соған байланысты сұрақтарға жауап берген кездегі дәрежесі және дұрыс жеткізілген ойы бағаланады. Егерде сұрақтың жауабы бұрмаланып берілген болса, материалды дұрыс түсібегені аңғарылады. Мұнда сонымен қатар, олардың жіберген емле мен тыныс белгілері қатаң ескеріледі.

Функционалдық сауаттылықтары бойынша халықаралық зерттеулерді қарастырайық. *PISA* халықаралық зерттеуі бұл 15 жастағы білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың халықаралық бағдарламасы (Programme for International Student Assessment). *PISA* 15 жастағы білім алушылардың:

- Мектеп қабырғасындағы алынған білімдері мен дағдыларын адами іс әрекетте қолданулары мен дамытулары;
- Адамдар арасындағы қарым қатынас пен әлеуметтік қатынас;
- Өмірлік міндеттерді шешу үшін білімін пайдалана алу қабілеті бағалауға бағытталған.

PISA аясындағы тестілеу барысында жалпы функционалдық сауаттылықтың үш саласы бағаланады:

1. Оқу бойынша сауаттылық;
2. Математикалық жағынан;
3. Жаратылыстану-ғылыми жағынан сауаттылық болып табылады.

PISA зерттеуі бойынша оқу сауаттылығын бағалаудың ерекшеліктері бар:

Мәтіндердің форматына сәйкес абзац түрінде ұсынылған ақпарат бір - бірінен кейін бірі жүретін тұтас мәтіндер және тұтас емес мәтіндер пайдаланылады. Сонымен қатар, тек қана мәтін ғана емес, сондай - ақ карталарды, диаграммаларды да қамтуы мүмкін. *PISA* зерттеулері қазіргі кезде бүкіл елде, әлемде мектептік білім берудің әртүрлі тиімділігін салыстырмалы түрде бағалаудың барлық жерде қолданылатын оқу құралдары ретінде қарастырылады. Зерттеу 3 жылда бір рет айналым бойынша жүргізіледі. Әрбір айналым бойынша қандай да бір функционалдық сауаттылықтың түріне ерекше баса назар аударылады.

Қазақстан бірінші рет 2009 жылы *PISA* зерттеуіне қатысты. Нәтижелерін қарастырып көрейік:

Кесте - 1.

PISA–ғы Қазақстан рейтингісі жөнінде мәліметтер

Пәндер	Рейтинг		Рейтинг мәнінің коэффициенті		Рейтинг бойынша өсім коэффициенті
	2009 жыл	2012 жыл	2009 жыл	2012 жыл	
оқу	65 ішінде 59	65 ішінде 63	1,1	1,03	-0,07
математика	65 ішінде 53	65 ішінде 49	1,23	1,33	+0,1
жаратылыстану	65 ішінде 58	65 ішінде 52	1,12	1,25	+0,13

Нәтижелерге қарайтын болсақ, көрсеткіштердің өсімі оқу сауаттылығы бойынша теріс мәні байқалады. Бірақ жаратылыстану мен математика ғылымдары бойынша сауаттылығы бойынша қазақстандық мектеп оқушылары өз рейтингісін 0,1 және сәйкесінше 0,13 көтерді.

TIMSS халықаралық зерттеуі оқушылардың білім жетістіктерін бағалауы Халықаралық қауымдастығы бойынша өз қызметін атқарады. Бұл зерттеудің мақсаты - әр елдегі, сынып оқушыларының математикалық және ғылыми жаратылыстануи білім сапасын салыстыра бағалау және оқу жетістіктеріне ықпалын тигізетін факторларды анықтау. Зерттеуі жылдық мерзім (1995, 1999, 2003, 2007, 2011, 2015) бойынша өткізіледі.

Қазақстан TIMSS – 2007. Зерттеуге еліміздің 141 мектебі қатысты. 3990 бастауыш сынып оқушылары қатысты, соның ішінде қазақ тілінде – 2394, орыс тілінде – 1596 білім алушылар. Зерттеудің нәтижесі бойынша математика пәні бойынша оқушылардың орташа көрсеткіші – 549 ұпай, бұл 36 ел ішіндегі 5 орынға ие болса, жаратылыстану пәні бойынша орташа көрсеткіш – 533 ұпай, көрсетілген көрсеткіш елдер арасындағы 11 орынды көрсетеді. Зерттеу бойынша отандық оқушылардың білім жетістіктері мен халықаралық орташа көрсеткіштері де айтарлықтай жоғары деп бағаланады.

Қазақстан TIMSS – 2011. Бұл зерттеуге еліміздің 154 білім беру мекемесі қатысты [2].

Кесте - 2.

TIMSS-дегі Қазақстан рейтингісі жөнінде мәлімет (4 сыныптар)

Пәндер	Рейтинг		Рейтинг мәнінің коэффициенті		Рейтинг бойынша өсім коэффициенті
	2007 жыл	2011 жыл	2007 жыл	2011 жыл	
математика	36 ішінде 5	50 ішінде 27	7,2	1,9	-5,3
Жаратылыстану ғылымдарының пәні	36 ішінде 11	50 ішінде 32	3,3	1,6	-1,7

Осы зерттеуге қатысу арқылы оқушылардың нәтижелері халықаралық орташа көрсеткіштен төмен екенін көрсетеді.

Халықаралық зерттеулердің және ҚР орта білім беру бойынша салыстырмалы критерилік бағалау жүйесі.

ТІМSS және PISA критерийлер жүйесі		Критерийлі бағалау жүйесі
білім (репродуктивті қызмет, фактілерді және карапайым, күрделі емес сұрақтарды білу)		білу – түсіну
қолдану (байланыс орнату, түсініктерді пайдалану);		қолдану
талқылау (рефлексия)		талдау – синтез – бағалау

PIRLS халықаралық зерттеуі - Қазақстан үшін аса маңызды қадам болып табылады. PIRLS - бастауыш мектеп оқушыларының мәтінді оқу және сапалы түсіну деңгейін зерделеу бойынша халықаралық зерттеу болып табылады. 5 - жылдық цикл (2001, 2006, 2011, 2016, 2021) бойынша жүргізіледі. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалауға, мәтінді оқу мен түсіну деңгейін салыстыруға, білім берудің ұлттық жүйесінің айырмашылықтарын анықтауға бағытталған. PIRLS зерттеуі келесідей мүмкіндіктерді береді:

- әр түрлі елдер арасында негізгі және бастауыш мектеп оқушыларының білім жетістіктерінің деңгейін салыстырмалы түрде бағалау жүргізу;
- негізгі және бастауыш мектептегі математикалық және жаратылыстану білім беру сапасының өзгеру көрсеткіштерін көрсету;
- бастауыш мектептен негізгі мектепке ауысу кезіндегі математикалық және жаратылыстану білімінде болатын қандай да бір өзгерістерді іздеп табу;
- әр түрлі елдегі білім беру үдерісін ұйымдастыру ерекшеліктері, сонымен қатар математика және жаратылыстану ғылым пәндері бойынша зерттеу мазмұнының ерекшеліктері туралы ақпарат алу;
- негізгі және бастауыш мектептегі математикалық және жаратылыстану білім беру сапасына әсер ететін факторларды анықтау.

PIRLS зерттеу құралдарының ерекшеліктері: зерттеу тұжырымдамасына сәйкестік оқу сабақтары кезінде және мектептен тыс уақытта оқушылар басқаларға қарағанда жиі қолданатын оқудың екі түрі бағаланады: әдеби оқу тәжірибесін алу мақсатында оқу; ақпаратты игеру және пайдалану мақсатында оқу. Зерттеу барысында 10 мәтін (5 әдеби және 5 ақпараттық) және оларға 126 тапсырма қолданылады. Тапсырмалар жауап формасы бойынша өзгереді: ұсынылған төрт жауаптың ішінен таңдау тапсырмалары; тапсырмалар оқиғалар тізбегін белгілеу; еркін құрастырылған жауабы бар тапсырмалар. Бұл ретте әдеби ақпараттық (ғылыми-танымал) мәтіндерді оқу процесінде оқу дағдыларының төрт тобы бағаланады:

- нақты түрде берілген ақпаратты табу (жалпы санның 20% тапсырмалар);
- қорытындыларды тұжырымдау (тапсырмалардың жалпы санының 30%);
- ақпаратты түсіндіру және жалпылау (тапсырмалардың жалпы санының 30%);
- мәтіннің мазмұнын, тілдік ерекшеліктері мен құрылымын талдау және бағалау (20% тапсырмалардың жалпы саны).

PIRLS халқаралық тесті оқудан оқуға көшу сатысында тұрған оқушылардың оқу сауаттылығының тамаша өлшегіші болып табылады. Бұл білім беру ауысуына байланысты екені байланысты: а) бір мезгілде емес, уақыт бойынша созылыққылығы; б) бір жастағы

немесе мектеп өміріндегі тәжірибесі бірдей оқырмандар үшін бір мезгілде емес. PIRLS тесті оқушы немесе білім алушылар тобы мәтіндерді өзін-өзі тәрбиелеу құралы ретінде қолдана алмау мен қолдану арасындағы анықтай алатын нүктенің көп өлшемді сандық нәтижелерін береді. 2016 жылы PIRLS негізгі зерттеуі өткізілді. Тест кезінде әр оқушыға екі мәтін және сол мәтіндерге арналған тапсырмалары бар дәптер беріледі. Бірінші мәтін – көркем әдеби, қызықты оқиғалар, баяндаулар немесе ертегілер, екінші мәтін - ақпараттық (көбіне жануарлар жайлы әңгімелер). Әрбір мәтінге шамамен 12-15 тапсырма беріледі. Барлық тапсырмаларды орындап шығуға 80 минут беріледі (40 минуттан 2 рет, арасында үзілісімен). Оқушылардың орындаған жұмыстарының сандық және сапалық бағалау жүйелері жүзеге асады. PIRLS зерттеуіндегі бағалау шкаласы 1000 балл. Орташа көрсеткіш 500 баллға сәйкес, стандарттық төменгі балл 100. Халықаралық PIRLS зерттеу құралдарына тест тапсырмалары бар дәптерлермен бірге оқушыға, ата-анаға, мұғалімге, мектеп әкімшілігіне арналған арнайы сауалнаманы өтеді. Сауалнаманы толтыру үшін әр адамға 30 минутқа жуық уақыт керек. 2017 жылы 5 желтоқсанда Парижде халықаралық студенттердің білім беру жетістіктері қауымдастығы (IEA) PIRLS нәтижелерін жариялады. Зерттеуге қатысушы 50 елдің ішінен Қазақстан 27-ші орынға ие болды. Еліміздің төртінші сынып оқушыларының орташа балы 536 балды құрады, бұл халықаралық орташа көрсеткіштен 26 балға жоғары. ҚР Білім және ғылым министрі Еран Сағадиев мектептегі білім беруді халықаралық зерттеу нәтижелері туралы айтып берді: "Біздің оқушылар мәтінді оқу мен түсінуді халықаралық зерттеуде жақсы нәтиже көрсетті [3].

Бүгінгі таңда бұл зерттеу бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын өлшеудің жалғыз әлемдік құралы болып табылады. Алдыңғы PIRLS циклдары көптеген елдерге оқу бағдарламаларын, оқулықтарды, мұғалімдердің біліктілігін арттыру мазмұнын және Ұлттық бағалау жүйелерін жетілдіруге көмектесті.

Қорытынды. Қазіргі зерттеу тестілеуі педагогикалық бағалау нәтижелерін мазмұнды түсіндіруге мүмкіндік береді, яғни оқушылардың жетістіктерінің деңгейін ең ықтимал тапсырмалармен байланыстыру. Осыған байланысты, әр тестіленушінің ұпайы берілген оқушының қандай тапсырма түрін орындай алатындығын көрсетеді деп санауға болады. Сонымен қатар, әр ел үшін орташа баллға байланысты белгілі бір елдің оқушысы қандай тапсырмаларды орындай алуын көрсетеді.

Еліміздің халықаралық зерттеулерге қатысуынан не береді?

- 1) Білім берудің жаңаша бағалау жүйесін енгізуге;
- 2) Қазақстандық білім беру жүйесінің әлемдік білім беру айналасына бірігуіне;
- 3) Білім беру мазмұнын жаңартуға, білім беру сапасын бақылаудың отандық жүйесін құруға;
- 4) Ұлттық қызметкерлердің біліктілігін арттыруға мүмкіндік береді.

Халықаралық зерттеу нәтижелері еліміздегі білім берудің төмендігі проблемаларын көрсетіп берген: әр түрлі мәтіндердың мазмұнын түсінуі мен ойлау қабілеттерінің жетіспеушілігі; оқушылардың математикалық жағын сипаттайтын тәжірибеліктің жеткіліксіздігі; күнделікті өмірдегі жағдайларды түсіндіруге бағытталған жаратылыстану-ғылыми түсініктерді қолдану мен дамыту дағдыларының, алған мәліметтерді сыни тұрғыдан бағалаудың, болжамдар жасау мен өз көзқарасын білдіру деңгейінің жеткіліксіздігі.

Басқаша айтқанда, мектептердің білім беру процестерінде білім беру мазмұнын жаңартудың ақпараттық - инновациялық идеяларын жүзеге асыру бағыттарын әрі қарай дайындау қажет. Сонымен, көріп отырғанымыздай, халықаралық салыстырмалы зерттеу құралы арқасында Қазақстанның білім беру ұлттық идеясын әзірлеуге, түзетуге мүмкіндік береді. Бұдан басқа, біздің мемлекетіміздің TIMSS және PISA зерттеулеріне қатысу нәтижесі бойынша республикада орта білім мазмұнын жаңарту процесі қарқынды өз қызметін атқарады. Оқушылардың оқу сауаттылық деңгейін арттыру үшін үлкен әдістемелік жұмыс күтіп тұр, оны жүзеге асыру үшін сауатты - сөздің кең мағынасында - оқу адамның мектептегі оқу кезеңінде де, болашақта да барлық іс-әрекетінің негізінде жатқанын түсіну қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Серemenko Н.П., Руколеева Л.В. Новая образовательная практика: Павлодарская технология / под ред. Г. М. Кусаинова. - Алматы: Эпиграф, 2021. – 359 с.
2. Сабитова Н. TIMSS, PISA нәтижелері негізінде қазақстандық оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттырудың негізгі бағыттары // Білімді ел – образованная страна. - 2015.- №20.
3. TIMSS, PIRLS халықаралық зерттеулер аясында бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру// https://uskz.org/load/ash/bastau/timss_pirls_khaly_araly_zertteuler_ajasynda_bastauysh_synyp_o_u_shylaryny_funkcionaldy_sauattyly_yn_alypastyru/17-1-0-2017

REFERENCE

1. Seremenko N.P., Rýkoleeva L.V. Novaia obrazovatelnaia praktika: Pavlodarskaia tehnologiya / pod red. G. M. Kýsainova. - Almaty: Epigraf, 2021. – 359 s.
2. Sabitova N. TIMSS, PISA nátiželerei negizinde qazaqstandyq oqýshylardyń fýnktsionaldyq saýattylygyn arttyrýdyń negizgi baғыttary // Bilimdi el – obrazovannaia strana. - 2015.- №20. стр.74
3. TIMSS, PIRLS halyqaralyq zertteýler aiasynda bastaýysh synyp oqýshylarynyń fýnktsionaldyq saýattylygyn qalyptastyrý// https://uskz.org/load/ash/bastau/timss_pirls_khaly_araly_zertteuler_ajasynda_bastauysh_synyp_o_u_shylaryny_funkcionaldy_sauattyly_yn_alypastyru/17-1-0-2017

Автор для корреспонденции

*e-mail: bayanjan73@mail.ru

Сарыбаева Баян Жұмашқызы – кандидат филологических наук, преподаватель кафедры казахского языка и литературы, доцент; Павлодарский педагогический университет имени Ә. Марғұлан; г. Павлодар, Казахстан.

e-mail: kaidarova.karina@mail.ru

Кайдарова Карина Мейрамбековна – студент 2 курса кафедры казахского языка и литературы, Павлодарский педагогический университет имени Ә. Марғұлан; г. Павлодар, Казахстан.

Хат-хабарларға арналған автор

Сарыбаева Баян Жұмашқызы - филология ғылымдарының кандидаты, Ә. Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университетінің қазақ тілі мен әдебиеті білім беру бөлімінің оқытушысы, доцент; Павлодар қ., Қазақстан.

Кайдарова Карина Мейрамбековна – Ә.Марғұлан атындағы Павлодар педагогикалық университетінің қазақ тілі мен әдебиеті білім беру бөлімінің 2-курс студенті.

The Author for Correspondence

Sarybaeva Bayan ZHymashkyzy – candidate of philological sciences, teacher of the Kazakh language and literature department, associate professor; Pavlodar Pedagogical University named after A. Margulan; Pavlodar, Kazakhstan.

Журнал «Қазақстанның жоғары мектебі. Высшая школа Казахстана.

Higher education in Kazakhstan» №1 (41) / 2023

Kaidarova Karina Meyrambekovna - 2nd year student of the Department of Kazakh Language and Literature, Pavlodar Pedagogical University named after A. Margulan